

## “FĂT-FRUMOS-DIN-LACRIMĂ”

sau

## POVEȘTEA TIMPULUI REGĂSIT

de PROF.VASILE DUMA

Curgând dinspre viitor spre trecut, poposind pentru o clipă în prezent ( “dacă ar rămâne mereu prezent și nu ar apune în trecut, n-ar fi timp, ci veșnicie”, spune Sfântul Augustin în **Confesiunile** sale-Cartea XI,cap. XIV, *Natura timpului*), timpul a fost dintotdeauna perceput ca atribut al ființării, omul intuindu-i caracterul maleabil, strâns legat de propria sa existență, pe care a încercat să-l exprime în cele mai variate moduri, de la fascinanta înțelepciune populară a proverbelor și zicătorilor, până la cugetările marilor gânditori(Martin Heidegger-*Sein und Zeit*;Gaston Bachelard-*L`intuition de l`instant*), transpuse în sofisticate sisteme filozofice

Symbolistica timpului este vastă, dar s-ar putea reduce la un singur cuvânt-**mișcare** . Tot ce mișcă se schimbă, trece dintr-o stare în alta, dintr-un spațiu în altul și implicit **viitorul** (posibilul) devine **prezent**( fapt împlinit) , pentru a se face **trecut** (fapt expirat). Prin urmare, timpul nu poate fi definit decât prin aceste trei dimensiuni ale sale. Prezentul face posibilă trecerea viitorului în trecut, dar asta nu înseamnă că viitorul se micșorează continuu, în timp ce trecutul crește proporțional, ceea ce ar duce, la un moment dat, la o epuizare: viitorul încetând să mai existe, prezentul ar muri și el, iar trecutul ar rămâne fără “combustibil” și, până la urmă, ar dispărea autodistrugându-se.

Ființă conștientă de propria sa existență, omul pare un devorator de timp, din care mușcă cu o foame când potolită, când nestăvilită, ducând în spate un trecut, a cărui povară o simte tot mai mult pe măsura înaintării în vârstă. Împăratul din basmul lui Eminescu “**Făt-Frumos-din-Lacrimă**”, apăsător de trecut și neavând urmași, simte că nu mai are viitor și, ca o consecință firească, nici timp. “*Ura și vrajba de sânge*” față de un vecin nu mai are cui să le transmită, stingându-se încet-încet ca cel care le-a purtat în suflet o viață întreagă:“*Se simțea slab, se simțea murind și n-avea cui să lase moștenirea urei lui*”. Dar timpul încă nu a murit la curtea împărătească...Încă, el aștepta un impuls care să-l trezească din letargie. Lacrimile tinerei împărăteasă înduioșează “*pleoapele icoanei reci*” a “*maicei durerilor*” care “*se umezire și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu*”. Simbol al timpului, cu o dublă semnificație ( curg asemenea unui râu, apa fiind totodată esența vieții), lacrimile descătușează timpul, care începe să curgă în ritmul său firesc vreme de nouă luni, din momentul în care împărăteasa “*purcese îngreunată*”, până la nașterea feciorului de împărat, când pare a se opri pentru a celebra acest eveniment deosebit:“*...soarele surâse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte...*”.

Astfel, timpul se înprospătează cu noua viață venită pe lume, care se avântă spre viitor cu o forță nemaiauzită:“*Creștea într-o lună cât alții într-un an*”. Se părea că tânărul fecior de împărat voia nu numai să recupereze un timp pierdut, dar și să forțeze și să controleze viitorul. Buzduganul pe care îl aruncă “*cădea departe tot cale de o zi*”, făcându-și astfel simțită prezența înainte de sosirea sa efectivă (“*toate stăteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu*”), sfărâmă poarta “*de aramă*” (poarta simbolizează deschiderea spre un nou început) a dușmanului tatălui său, acesta încetând să mai fie un

simbol al trecutului (“*Dar cu tine nu m-oi bate...și-om lega frăție de cruce pe cât om fi și-om trăi*”).

Despovărat de un legământ pe care îl făcuse părintelui său (“*și se sărutară feciorii de împărat...și se sfătuiră*”), Făt-Frumos își făurăște propriul timp, croit doar pe două dimensiuni: prezent și viitor. Nu se simte, de-acum încolo, nici urmă de regret după casa părintească sau părinții lăsați singuri, nicio umbră de tristețe nu-i întunecă privirea. Făt-Frumos privește doar înainte. Dușmanul său nu mai este feciorul de împărat, ci ființe neobișnuite, simboluri ale timpului anchilozat, pe care le înfruntă și le învinge. Mama-pădurilor (“*o babă bătrână și urâtă*”-epitetul “*bătrână*” sugerează trecutul), care distruge prezentul (“*Pe unde trece ea, fața pământului se usucă, satele se risipesc, târgurile cad năruite.*”) și subminează viitorul (“*ia bir tot al zecelea din copiii supușilor*”-împăratului), Genarul (numele spune totul, fiind sinonim cu luna ianuarie, deci cu înghețul), care își ține fiica departe de împăratul care o iubește și pe care îl iubește (“*și steaua mi-a spus că vîi din partea împăratului ce mă iubește*”), opunându-se astfel viitorului (căsătoria), dar mai ales baba cu “*șapte iepe*”, care mânuiește timpul după bunul său plac (“*anul ei nu e decât de trei zile*”) sunt obstacole pe care Făt-Frumos le învinge, victoria asupra lor însemnând despovărea timpului de tot ce are el monstruos.

La curtea împăratului, timpul pare însă a se fi oprit în așteptarea întoarcerii lui Făt-Frumos, pe care mulți îl credeau mort. Ileana împărăteasa se închise “*într-o grădină cu nalte ziduri de fer*” și plânse neconținut până când ochii ei “*orbiți de plîns, nu mai vedeau nimica*”. Zidurile înalte simbolizează izolarea, retragerea din mersul firesc al lumii, refuzul de a accepta o realitate în care cel pe care îl iubește nu se regăsește. Această închidere într-un prezent care se hrănește doar cu trecutul, viitorul fiind o reflectare neguroasă a acestuia, fără conținut (“*...vedea ca-n vis chipul mirelui ei iubit*”), este simbolizată prin pierderea văzului, simțul care o împiedică să perceapă scurgerea timpului, transformând-o într-o statuie vie: “*...cine-ar fi văzut fața ei de-o durere mută, săpată parcă cu dalta în trăsăturile ei, s-ar fi gândit că-i o înmărmurită zână a undelor, culcată pe un mormânt de prund*”.

Biruitoare în lupta cu un trecut atotputernic, Făt-Frumos mai are de înfruntat un ultim obstacol, peste care trece fără a întâmpina vreo împotrivire, pentru ca menirea venirii sale pe lume să fie desăvârșită: “*...când se împrăștie faima venirii lui, ziua-și muie aerul în lumină de sărbătoare*”, fața împărătesei Ileana “*se însenină*”, iar “*foile galbene ale aleelor de arbori și ale straturilor se-nverzîră ca smarandul*”. Pentru a fi deplin, miracolul se va înfăptui în vis: “*Împărăteasa se culcă și ea lângă el și visă în vis că Maica Domnului desprinsese din cer două vinete stele ale dimineții și i le așezase pe frunte. A doua zi, deșteptată, ea vedea...*”.

Făt-Frumos poate, în sfârșit, să se bucure de viață (“*Si se făcu nuntă mândră și frumoasă...*”), căci “*pentru feții-frumoși vremea nu vremuieste*”, ei sunt dincolo de bine și de rău (cum ar spune Nietzsche), scurgerea timpului nu îi afectează, rămânând cavalerii visurilor noastre și vor apărea din când în când, dar întotdeauna când este nevoie, nu neapărat în armuri și pe cai năzdrăvani, pentru ca vieții noastre vremelnice să nu i se răpească “*dorul fără sațiu*” al veșniciei.

